

Aktsiaselts Tallinna Linnatransport

Õppekava nimetus: Bussijuhi täienduskoolitus

Õppekavarühm: Mootorliikurid, laevandus- ja lennundustehnika

Õppekava kood: BJ/TK Bussijuhi täienduskoolitus

Õppekava kehtib: alates 04.04.2022

Õppekava maht: 35 akadeemilist tundi ja see avaldatakse koolitaja kodulehel (veebilehel)

Õppekava koostamise alus: Õppe sisu on määratud järgmiste seadusandlike aktidega:

1. Majandus- ja taristuministri 06.06.2018 määrus nr 29 „Autojuhi ameti- ja täienduskoolituse kord, koolituse õppekavad, nõuded autojuhi koolituse korraldamise õppekavale ja õppekava koostamise nõuded autojuhi teadmistele ja oskustele ning pädevustunnistuse vorm“.
2. Autoveoseadus
3. Täiskasvanute koolituse seadus

Sihtrühm: Sõitjate veol töötavad bussijuhid

Eeltingimused bussijuhi täienduskoolituse alustamiseks:

D-kategooria sõiduki juhtimisõiguse olemasolu;
varasem ametikoolituse või kiirendatud ametikoolituse kursuse läbimine/lõpetamine.

Õpperühma maksimaalne suurus: 25 inimest

Õppekeel: eesti keel, vene keel.

Bussijuhi täienduskoolituse eesmärk

1. Anda vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud koolitatava edukaks töötamiseks sõitjate veo autojuhina (bussijuhina), millega tagatakse sõitjatele turvaline sihtkohta jõudmine ning neile korrektse ja meeldiva teenuse osutamine.
2. Täiendada ja kaasajastada varasemalt omandatud teadmisi ja oskusi, mis otseselt on seotud bussijuhi igapäevatööga.

3. Anda bussijuhtidele lisaks teoreetilistele teadmistele ka vajalikud praktilised oskused tegutsemiseks ohu ilmnemisel ja käitumisjuhised muudes ootamatult tekkida võivates olukordades.

Bussijuhi täienduskoolituse üldised õpiväljundid:

Pärast bussijuhi täienduskoolituse läbimist peab kursuslane:

1. tundma bussijuhi tööd käsitlevat seadusandlust;
2. kasutama bussi juhtimisel ohutuid ja säästlikke juhtimisvõtteid;
3. teadma töö- ja puhkeajale esitatud nõudeid ning õigesti käsitsema sõidumeerikut;
4. oskama sõitjatega viisakalt suhelda ja neid korrektselt teenindada ning vajadusel abistama erivajadustega sõitjaid.
5. oskama õigesti tegutseda ohu ilmnemisel ja lahendada teisi bussijuhi töös eettulevaid võimalikke olukordi.

Õpikeskkond (õppemateriaalne baas ja õppevahendid):

Koolitus viiakse läbi tervisekaitse nõuetele (*valgustus, ventilatsioon*) vastavas õppeklassis. Lisaks on kasutada vajalikud abiruumid: ooteruum, garderoob, WC. Klassis on joogivee automaat. Õppeklass on varustatud kaasaegsete tehniliste õppevahenditega: arvutiga ühendatud multimeediaprojektor, puutetundlik ekraan, pabertahvel ja valge magnetahvel, sõidumeeriku simulaator.

Õppemeetodid ja õppekorralduse lühikirjeldus:

Koolituse läbiviimisel kasutatakse loenguvormi, rühmatöid, seminari, arutelu, iseseisvat tööd, samuti praktilisi tegevusi. Õppijatele jagatakse teemaga seonduv jaotusmaterjal, lisaks kirjalikk märkmete tegemiseks ja kirjutusvahend. Õppeklass on varustatud kaasaegsete tehniliste õppevahenditega ning sellest tulenevalt on võimalik õppeprotsessi olulisel määral visualiseerida.

Nõuded (tingimused) koolituse lõpetamiseks:

Koolituse läbimine vastavalt õppekavas toodud mahule ning õppekavas kirjeldatud õpiväljundite saavutamise. Koolitus lõpeb eksamiga, kus osaleja vastab kirjalikult vähemalt 25-le küsimustele. Eksami tulemuste kohta koostatakse koolitaja poolt vastav protokoll.

Õpingute läbimisel omandatav kvalifikatsioon vastab Autoveoseaduse alusel välja antud Majandus- ja taristuministri 06.06.2018.a. määrusele nr 29

Õppekava sisu:

Koolitusel käsitletavat teemasid ja nende mahusid on toodud eraldi moodulitena

1. Moodul. Bussi ohutu, ökonoomne ja keskkonnasäästlik juhtimine – 4 t.

Eesmärk: Anda bussijuhile ülevaade võimalustest, kuidas tema poolt kasutatavad sujuvad ja ökonoomsed juhtimisvõtted avaldavad mõju kütuse kulu vähenemisele, mistõttu saab sellega omakorda tagada ümbritseva looduskeskkonna puhtus, sh õhusaaste vähenemine. Teavitada bussijuhte erinevate kütuseliikide (diisel, surugaas, elekter) erinevustest ja kasutamise, sh tankimisega kaasnevatest ohuteguritest.

- 1.1 Heitgaasides sisalduvad kahjulikud ained ja ühendid ning nende mõju inimese organismile ja looduskeskkonnale. Heitgaaside kahjulike mõjude vähendamise võimalused.
- 1.2 Bussi kütuse kulu mõjutavad tegurid: bussi tehniline seisukord, tee- ja ilmaolud ning muud sõidutingimused. Bussi üldine tehniline korrasolek, õigeaegne diagnostika ja hooldus kui kütuse säästu tagatis.
- 1.3 Ohutu ja säästliku sõiduviisi analüüs. Bussi juhtimise dünaamika, bussile kui liikuvale objektile mõjuvad erinevad jõud. Sujuva ja ökonoomse juhtimisviisi olemus ning soovitatavad juhtimisvõtted erinevates liiklus-, ilma- ja teeoludes.

Õpiväljundid. Pärast mooduli läbimist peab kursuslane:

- teadma sõiduki mootorite heitgaasidest põhjustatud ümbritsevat keskkonda kahjustavat olemust;
- teadma, millised nõuded kehtivad sõiduki tehnilisele korrasolekule, mis võivad olla kütuse ülekulu põhjused ning kuidas tema käitumine seda mõjutab;
- oskama kasutada sõiduki juhtimisel kütust säästvaid ja seetõttu keskkonda vähem saastavaid juhtimisvõtteid;
- oskama ette näha diiselkütusel või surugaasil töötavate bussidega seonduvaid ohtusid.

2. Moodul. Bussijuhi osa teeninduskvaliteedi tagamisel. Bussijuhi töövaldkonda käsitlevad (reguleerivad) õigusaktid, bussijuhi tööle esitatavad kvaliteedinõuded, tööalased kohustused, õigused ja vastutus – 4 t.

Eesmärk: Teavitada bussijuhte, millest sõltub nende igaühe panus ettevõtte üldise teeninduskvaliteedi tagamisel ja selgitada üksikasjalikult bussijuhi tööprotsessi olemust ning selle erinevaid osi (töö alustamine, sõit liinil, tagasipöördumine garaaži).

- 2.1 Bussijuhi tööd reguleerivad seadused, juhendid ja määrused. Tööülesannete kirjeldus. AS Tallinna Linnatransport Töökorralduse reeglid. Töölepingus kajastuvad aspektid: tööaeg, töötingimused, töö tasustamine, lisatasud, motivatsioonipaketid.
- 2.2 Bussijuhi töökohustused, õigused ja vastutus. Bussijuhi ametijuhend.
- 2.3 Bussijuhi töös ettetulevad ootamatused ja võimalikud eriolukorrad.

2.4 Sõitjatel saabunud tagasiside (kiitused, kaebused, ettepanekud) analüüs. Tüüpilisemad kõrvalekaldumised tööülesannete täitmisel ning nende vältimise võimalused.

Õpiväljundid. Pärast mooduli läbimist peab kursuslane:

- teadma bussijuhi töövaldkonda reguleerivaid õigusakte;
- tundma bussijuhi töökohustusi, õigusi ja vastutust tööülesannete täitmisel;
- oskama analüüsida oma tegevust ning seda vajadusel korrigeerida.

3. Moodul. Liiklusreeglid ja liiklusohutus. Teiste liiklejate ja sõitjate turvalisuse tagamise olulisus. Erivajadustega (füüsiliste puuetega, eakate, ratastoolis olevate või lapsevankriga) sõitjate teenindamine – 4 t.

Eesmärk: Selgitada Liiklusseadusega seonduvate liiklusreeglite täitmise vajalikkust üldise liiklusturvalisuse tagamisel. Anda õppijate teadmised ja oskused erivajadusega sõitjate teenindamiseks.

- 3.1 Sagedasemad ja tüüpilisemad liiklusrikkumised, mis võivad olla liiklusõnnetuste põhjusteks.
- 3.2 Bussidega toimunud liiklusõnnetuste põhjuste ja liiklusõnnetustesse sattunud bussijuhtide tegevuse analüüs.
- 3.3 Erivajadustega sõitjate teenindamise üldised põhimõtted. Bussijuhi tegevus erivajadusega sõitjate nõuetekohases ja ohutus teenindamises.

Õpiväljundid. Pärast mooduli läbimist peab kursuslane:

- tundma liiklusreegleid ja liiklusohutuse aluseid;
- teadma liiklusreeglite rikkumisest tulenevaid võimalikke tagajärgi;
- oskama teenindada erivajadusega sõitjaid turvaliselt ja nõuetele vastavalt.

4. Moodul. Bussijuhi töö- ja puhkeaja arvestus. Sõidumeeriku kasutamine – 4 t.

Eesmärk: Selgitada töö-, sõidu- ja puhkeajaga reguleerivaid õigusakte - Liiklusseadus, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus nr 561/2006 ettenähtud töö-, sõidu- ja puhkeajast kinnipidamise vajalikkust. Tutvustada sõidumeeriku praktilist käsitlemist.

- 4.1 Töö- ja puhkeaja planeerimine ja arvestus. Juhi ja tööandja kohustused. Sõidu- ja puhkeaja arvestuse kord.
- 4.2 Bussijuhi töörežiimid. Sõiduaeg, tööaeg, puhke- ja vaheaeg. Lubatavad kõrvalekalded ja erandid. Karistused töö- ja puhkeaja rikkumise eest.
- 4.3 Analoog- ja digitaalse sõidumeeriku praktiline käsitlemine. Näited praktikast töö- ja puhkeaja kasutamise kohta, erinevate olukordade analüüs.

Õpiväljundid. Pärast mooduli läbimist peab kursuslane:

- teadma bussijuhi töö-, sõidu ja puhkeaega reguleerivat seadusandlust;
- tundma bussijuhi töös ettetulevaid tüüpolukordi ja võimalikke kõrvalekaldeid ettenähtud töö- ja puhkeajast;
- oskama õigesti käsitseda sõidumeerikuid.

5. Moodul. Liiklus- ja suhtlemispsühholoogia – 5 t.

Eesmärk: Anda bussijuhile teadmised liiklus- ja suhtlemispsühholoogiast ning oskused analüüsida, kontrollida ja juhtida oma käitumist erinevates liiklusolukordades ning suhtlemisel kaasliiklejate ja sõitjatega.

- 5.1 Bussijuhi töö esmatähtsaid psüühilisi protsesse: taju, mälu, mõtlemine ja tähelepanu jaotamise võimet liikluspsühholoogia seisukohast. Liiklusalase teabe vastuvõtmise protsess reageerimisest kavandatava tegevuseni. Erinevate liiklusolude tajumine. Inimese isikuomadused.
- 5.2 Nägemismeele osatähtsus liiklusalase teabe hankimisel. Nägemisteravus, tähelepanu jaotamine ja ümbersuunamine, silma adaptatsioon. Väsimustunnused ja väsimuse mõju liiklusohutusele. Alkoholi, narkootiliste ja psühhotroopsete ainete mõju tajule, nägemisele, liigutuste koordinatsioonile, enesehinnangule. Ohud sõiduki juhtimisel haigus- või väsimusseisundis, mis takistavad liiklusolude täpset tajumist.
- 5.3 Agressiivsus ja riskeeriv käitumine liikluses. Stressifaktorid liikluses ja ühistranspordis. Psüühilised traumad, nende mõju käitumisele ja otsustusprotsessile. Tundeelamuste (emotsionaalsuse) mõju mõtlemisvõimele, tähelepanule ja reageerimisajale.
- 5.4 Teiste liiklejate tegevuse tõlgendamine. Grupiprotsessid, grupisurve ja selle mõju liiklusohutusele. Konfliktide kujunemine lähtuvalt teistest liiklejatest, sõitjatest.

Õpiväljundid. Pärast mooduli läbimist peab kursuslane:

- teadma inimese isikuomadusi, liiklusalase jm teabe vastuvõtmise protsessi, mis mõjutavad otseselt tema edaspidist tegevust ja käitumist;
- tundma põhjuseid, mis võivad mõjutada juhi käitumist erinevates olukordades ja nende suhtumist kaasliiklejatesse ning sõitjatesse;
- oskama analüüsida ja kontrollida oma ja teiste liiklejate, samuti sõitjate tegevust ja käitumist ning võtta vastu vajalikke otsuseid;
- oskama kujundada positiivset hoiakut teiste liikluses osalejate ja sõitjate suhtes ning suhtlema sõitjatega korrektselt.

6. Moodul. Sõitjate teenindamine – 5 t.

Eesmärk: Anda bussijuhtidele teadmised klienditeeninduse põhialustest, mis on vajalik ametialase kvalifikatsiooni saavutamiseks ning luua tingimused tööga edukaks toimetulekuks.

- 6.1 Teeninduse mõiste, olemus ja kvaliteet. Sõitja (kliendi) mõiste. Kasutatavad teenindusvormid. Teeninduse printsiibid (sõitjate teenindamise põhialused) Käitumismudelid ja nende analüüs. Erinevate käitumisstiilidega arvestamine ja nendega toimetulek.
- 6.2 Teenindamise tase. Teenindaja ametioskus. Lojaalsus. Bussijuhi tegevus sõitjate teenindamisel. Sõitja soovid, ootused ja nõudmised bussijuhile kui teenindajale.
- 6.3 Sõitjatele meeldiva atmosfääri kujundamine, teeninduslik käitumine. Bussijuhi tegevus ja käitumine, sõitjasõbralikkus.
- 6.4 Erinevad sõitjate rühmad: erivajadusega sõitjad, lapsed vanurid, nn „probleemsed sõitjad“. Võimalikud ettetulevad konfliktid või pingelolukorrad sõitjate teenindamisel ning nendega toimetulek. Kuidas tulla toime rahulolematu (pretensioonika) sõitjaga.

Õpiväljundid. Pärast mooduli läbimist peab kursuslane:

- mõistma oma rolli sõitjate teenindajana;
- teadma sõitjate teenindamise aluseid ja teeninduse kvaliteedile esitatavaid tööandja-poolseid nõudmisi;
- täitma bussijuhile kui sõitjate teenindajale esitatavaid nõudeid;
- oskama kontrollida ja suunata oma käitumist sõitjate teenindamisel ning toime tulla erinevate sõitjate gruppide ja erinevalt käituvate sõitjatega, lahendada võimalikke konfliktolukordi;
- oskama arvestada sõitjate ootuste ja soovidega ning kujundada positiivset, sõitjasõbralikku keskkonda.

7. Moodul. Bussijuhi tegevus tema töös ettetulevates võimalikes ohuolukordades (liiklusõnnetus, tulekahju, kannatanu abistamine ja esmaabi andmine. Erivajadustega sõitjate teenindamine – 8 t

Eesmärk: Anda bussijuhile vajalikud teadmised, praktilised oskused ja tegevusjuhised tema töös ettetulevate võimalike ohuolukordade õigeks ja tulemuslikuks lahendamiseks ning erivajadustega sõitjate teenindamisel.

- 7.1 Ohuolukorra mõiste ja olemus, ohuolukordade tekkimise võimalikud põhjused.
- 7.2 Toimunud liiklusõnnetusega seonduv bussijuhi tegevus (kannatanutele esmaabi andmine ja abistamine, sõitjate teavitamine, juhtunu vormistamine)
- 7.3 Tuleõnnetusega seonduv bussijuhi tegevus.
- 7.4 Erivajadustega sõitjate teenindamine ja vajadusel abistamine.

Õpiväljundid. Pärast mooduli läbimist peab kursuslane:

- mõistma oma vastutavat rolli ohuolukorra lahendamisel;
- oskama õigesti hinnata tekkinud ohuolukorda ja järjestada oma edaspidiseid tegevusi;
- oskama käituda bussi tehnilisest rikkest põhjustatud hädapeatuse korral;
- tagama sõitjate ohutuse (teavitamine, evakueerimine, abistamine);
- oskama kustutada põlengut ning käsitseda oskuslikult tulekustutusvahendeid.
- oskama õigesti kasutada isikukaitsevahendeid ja andma vajaduse korral kannatanutele esmaabi
- oskama teenindada erivajadusega sõitjaid.

8. Moodul. Eksam – 1 t.

Kasutatavad koolitusmaterjalid ja õppevahendid:

1. Õppijatele on koostatud jaotusmaterjalid. Õppeprotsessis on kasutusel audiovisuaalsed näitlikud õppematerjalid õppekavas toodud teemade kohta.
2. Õppeklass on sisustatud vajaliku esitlustehnikaga: arvutiga ühendatud multimeediaprojektor, puutetundlik ekraan, pabertahvel ja valge magnetahvel.
3. Sõidumeeriku simulaator.
4. Liigendbuss SCANIA 534LKV, mis on varustatud tulekahjusimulaatori, tulekustutusvahendite ning mannekeeniga tulekustutusvõtete ja esmaabi andmise võtete omandamiseks.

Õppijad läbivad enne praktilist koolitust ohutusinstruktaaži. Kõik õppijad varustatakse ohutusvestide ning teiste vajalike kaitsevahenditega nende turvalisuse tagamiseks.